

Mednarodni dan gora 2004

Letos je posvečen razmisleku o vojnah in miru v gorah

✉ Marjeta Keršič – Svetel ☞ Irena Mrak

Generalna skupščina Organizacije združenih narodov je leta 2002 razglasila 11. december za Mednarodni dan gora. Lansko leto, ko smo ta dan prvič obeležili, je bil posvečen goram kot viru pitne vode za človeštvo. Letošnji Mednarodni dan gora pa je posvečen prizadevanjem za mir na gorskih območjih našega planeta.

Gorska območja pokrivajo približno eno petino našega planeta, v gorah pa prebiva okrog 10% vsega svetovnega prebivalstva. Prebivalci gorskih območij so med najbolj revnimi in najbolj odrinjenimi na svetu – velika večina od 800 milijonov ljudi, ki dandanes na našem planetu stradajo, prebiva ravno v gorah. Ob vseh ostalih težavah, s katerimi se morajo vsak dan spopadati, pa jih ogrožajo še oboroženi spopadi in tragične posledice vojn; od minskih polj do uničenih vasi in številnih beguncev. Konec dvajsetega stoletja je na svetu divjalo 27 resnih in dolgotrajnejših vojnih spopadov, od tega kar 23 v gorah! K temu je treba prišteti še občasne oborožene spopade in izbruhe nasilja, ki so posledica lokalnih težav, narodnostne in verske nestrpnosti, prekupčevanja z mamili, sporov za naravne dobrine in političnih nemirov. V gorah je doma veliko narodnostnih manjšin, ki le s težavo branijo svojo drugačnost. Po drugi strani pa pogosto prav ta drugačnost pomeni slabše možnosti izobraževanja, kar vodi v začaran krog revščine in pomanjkanja. Večina današnjih kriznih žarišč je v gorah – pomislimo na Afganistan, Čečenijo, Sudan ... Po podatkih OZN je bilo v letih 1949 – 1995 v gorah 105 vojn, ki so povzročile nad 11 milijonov smrtnih žrtev! Kako to, da je ravno v hribih toliko oboroženih spopadov?

Razlogov je seveda več. Med najbolj pereči razlogi za spopade je že danes vprašanje pravic do pitne vode. Kar polovica človeštva je neposredno odvisna od pitne vode z gora, povirja

pa so pogosto ravno na obmejnih območjih. Mnogi spopadi na območju Azije in Afrike so neposredna posledica sporov zaradi gospodarjenja z vodo – bodisi za pitje, namakanje ali energetske izrabo. Gore so območja, kjer so številne pomembne surovine, od mineralnih do energetskih. To naravno bogastvo pa najpogosteje izkoriščajo veliki podjetniki od drugod, ki se bore malo ozirajo na potrebe lokalnega prebivalstva. Gradnja velikih jezov, rudniki, izsekavanje gozdov, odrekanje tradicionalnih pravic do naravnih bogastev – vse to so povodi za izbruh nasilja.

*Na poti proti bazi je bilo nekaj nosačev
zadolženih za varnost ... na poti nazaj orožja
niso imeli več.*

Tako rekoč celotna svetovna proizvodnja heroina in kokaina je skoncentrirana na gorska področja Zlatega trikotnika (med Tajsko, Burmo in Laosom), Zlatega polmeseca (na obmejnem območju med Pakistanom in Afganistanom) in Belega trikotnika v Andih (med Bolivijo, Perujem in Kolumbijo). Prebivalci teh območij so v pravem primežu med zločinskimi združbami na eni in vladnimi ali mednarodnimi pravosodnimi službami na drugi strani. Boj pa je neizprosni in krvoločen, saj se v trgovini z mamilami obračajo ogromne vsote denarja.

V vojnah je strateški pomen visoko ležečih vojaških oporišč seveda velik. Zato ni čudno, da pogosto v spopadih med državami najbolj krvave bitke potekajo ravno v gorah – s katastrofalnimi posledicami za domačine in tudi naravno okolje. Vojna, ki že leta divja v obmejnem območju med Kongom, Ugando in Ruando je na primer uničila enega najlepših gorskih naravnih parkov na svetu, zahtevala stotisoče smrtnih žrtev in povzročila nepopisno trpljenje več milijonov beguncev. Siačenski ledenik (najvišje bojišče na svetu) pa je po dolgotrajnih spopadih med indijsko in pakistansko armado, v katerih je padlo nad 15 000 vojakov, prava ekološka bomba ...

Prebivalci gora so v svojih državah pogosto odrinjeni od soodločanja in potisnjeni na družbeni in socialni rob. Posledica so izbruhi prev-

Marco označuje začetek minskega polja.

ratniškega nasilja, ko obupani brezpravni ljudje skušajo na silo uveljaviti svoje interese. Tak primer so recimo oborožene akcije maoističnih upornikov v Nepal, ki ne ogrožajo le tujcev, ampak so nasilni tudi do domačinov.

Letošnji Mednarodni dan gora, ki ga podpira Organizacija združenih narodov za prehrano FAO, pa tudi mednarodna gorniška zveza UIAA, naj bi vzpodbudil konkretne načrte, kako zaustaviti sovražnosti v gorah in pomagati domačinom do mirnega, človeka vrednega življenja. Brez miru ni napredka in boljšega življenja – stotisočim prebivalcem gora je torej treba najprej zagotoviti mir in končati nasilje, ki ponekod traja že desetletja. Ena izmed možnih poti do tega cilja je tudi ustanavljanje nove vrste zavarovanih območij v gorah – mednarodnih mirovnih parkov. Njihov namen je končati sovražnosti, zavarovati naravno in kulturno dediščino ter pomagati domačinom, da nesporazume rešijo po mirni poti. Ustanavljanje takih območij močno podpira IUCN – Mednarodna zveza za varovanje narave, pa tudi UNESCO. Mednarodni mirovni park naj bi ustanovili na območju Siačena v Karakoram, v gorah Balkana med Albanijo, Črno Goro in Kosovom, načrtujejo pa tudi več podobnih območij v afriških gorah. ●

Domačini Nuba Tačo iz vasi Sarafat Jamus leta 2002 Tomo Križnar